

G. A x h a u s e n: *Technik und Ergebnisse der Spaltplastiken*. Carl Hanser Verlag, München, 1952, 174 blz., 288 afb.

Deze nieuwste pennevrucht van een der nestoren op het gebied van de kaakchirurgie is een combinatie van de bekende vooroorlogse boeken „Gaumenplastik” en „Lippenplastik”, verrijkt met ervaringen uit later tijd.

Men vindt er de bekende, door A x h a u s e n opgestelde 6 hoofdwetten voor de chirurgie der lip- en gehemeltespelen in terug, welke met grote consequentie worden uitgevoerd. Iedere regel getuigt van de grote eerbied voor de natuur, die deze bejaarde chirurg kenmerkt, en wie zijn methoden heeft toegepast, of ook de funeste gevolgen van het roekeloos wegwerpen van de „bouwstenen” in het verdere leven heeft geobserveerd, is er voor goed voor gewonnen, alleen zoveel weefsel weg te snijden, als voor de avivering van de spleetranden nodig is.

Voor de tandarts en speciaal voor de orthodont interessant is het „duel” met een ander bekend kaak-chirurg R o s e n t h a l, over de invloed van de operatie op kaakvorm en occlusie. Hij critiqueert de door R. en door de orthodont B r ü c k l onlangs in „Der Chirurg” bepleite late verhemelte-operatie. Inderdaad zijn hier zowel uit psychologisch als otologisch oogpunt ernstige bezwaren tegen aan te voeren.

Ofschoon ook de nieuwste buitenlandse literatuur tot haar recht komt, mist men belangrijke aanwinsten als bv. de röntgencontrastdiagnostiek van de palatum-insufficiëntie, zoals die, op het voetspoor van M m e B o r e l, bv. in de Amsterdamse keel-neus-oorheelkundige kliniek wordt toegepast.

Overigens kan het fraai uitgevoerde boek met de vele fraaie foto's en operatieschetsen aan iedereen, wie de „spleet-kinderen” na aan het hart liggen, worden aanbevolen.

B. v a n O m m e n

Prof. Dr. Erwin Reichenbach en Dr. Hans Brückl: *Kieferorthopädische Klinik und Therapie*. Zahnärztliche Fortbildung Heft 7. Uitgave: Johann Ambrosius Barth, Leipzig. 161 pag. D.M. 9.60, geb. D.M. 11.10.

In hun voorwoord en eerste hoofdstuk noemen de schrijvers dit boekje een inleiding tot de orthodontie. Zij zijn van mening dat de tijd voorbij is, dat het hoge percentage gebitsanomalieën alleen door specialisten kan worden behandeld.

Door verandering van inzicht in de aetiologie en een vereenvoudiging van de apparatuur zullen steeds meer tandartsen in staat zijn actief mede te werken aan de bestrijding van de zich dikwijls op jeugdige leeftijd ontwikkelende orthodontische afwijkingen.

Dit betekent evenwel, dat de algemeen practicus en de schooltandarts een grote verantwoordelijkheid wordt opgelegd. Op dit en het feit, dat de algemeen practici in woord en geschrift en door het geven van cursussen door specialisten dienen te worden voorgelicht, is mijnerzijds reeds meerdere malen gewezen.

In hun pogen om de algemeen practicus een korte samenvatting van de moderne Europese tandheelkundige orthopaedie te brengen, zijn de schrijvers mijns inziens in vele opzichten geslaagd.

Ze hebben zich bij hun bespreking van de therapie bewust beperkt tot de uitneembare apparatuur en wel tot de plaatapparatuur, (N o r d - S c h w a r z) en de activators (A n d r e s e n - H ä u p l).

Door de intensieve en hernieuwde belangstelling voor de functie therapie (activators), welke zelfs enkele Amerikaanse orthodontisten bezig houdt, worden meerdere bladzijden aan deze behandelingsmethode gewijd.

Terecht wijzen de schrijvers hierbij meteen op een gevaar voor de algemeen practicus. Zij geven de raad hiermee niet direct te beginnen, omdat een juiste

toepassing van dit middel meer ervaring eist dan waarover de gemiddelde niet-specialist in het algemeen beschikt.

Voor een duidelijke uiteenzetting van het principe van de zg. F.K.O. missen wij evenwel een beschrijving van de vestibulum plaat of oral screen en de propulsor (M ü h l e m a n n).

Men kan het geen bezwaar noemen dat in een leerboek als dit, bij de indeling van de hoofdstukken in velerlei opzicht het handboek van K o r k h a u s tot voorbeeld is genomen. De tandarts zal het meest behoefte hebben aan een systematisch overzicht.

Van de biogenetische indelingen als van K o r k h a u s - K a n t o r o w i c z is het aantrekkelijke, dat van iedere hoofdgroep van afwijkingen een aetiologische verklaring, symptoombeschrijving, diagnose en therapie worden aangegeven.

Behalve wat het merendeel der foto's en de tekeningen betreft is het boekje niet zo oorspronkelijk als het soortgelijke van H o t z.

Het is evenwel in sommige opzichten algemener te noemen, maar ondanks of dank zij de beknoptheid zou men de lezers willen aanraden het werkje meerdere malen te bestuderen. Dan alleen kan het een basis zijn, waarop ieder naar zijn eigen aard en inzicht verder kan bouwen.

Door het verwijzen naar vele auteurs valt onmiddellijk als tekortkoming het ontbreken van een literatuuropgave op. Bij een volgende druk — die wij zeker voorspellen — zullen naar wij hopen de schrijvers aan dit verzuim tegemoet komen.

Een enkele misvatting daargelaten, zoals bv. over de eenigheid van tweeelingen, welke „einwandfrei” bij de geboorte kan worden vastgesteld, terwijl moderne onderzoekingen en statistieken hebben aangetoond, dat deze diagnose in 30% van de gevallen niet opgaat, moet gezegd worden dat de auteurs een uitstekende samenvatting hebben gegeven van de theorieën en werkwijzen, zoals deze heden ten dage in Europa gelden.

De vlotte, puntige stijl en de voortreffelijke illustraties werken mede om deze publicatie meer dan een verkorte en bleke reproductie van vroeger verschenen uitgebreider werken te doen zijn en het geheel tot een aanwinst voor de moderne orthodontische literatuur te maken.

B i j l s t r a

M e n g, H e i n r i c h e. a.: *Psychologie in der zahnärztlichen Praxis*. Uitgave van Medizinischer Verlag Hans Huber in Bern en Stuttgart. 178 pag. D.M. 23.50.

Hoewel een critische beoordeling van dit keurig uitgegeven boekje wel gemengde gevoelens van waardering en afkeuring bij ons zal opwekken, moeten wij tenslotte toch dankbaar zijn voor de verschijning er van, omdat het in kort bestek (het telt ruim 170 pagina's, die zich aangenaam laten lezen) een onderwerp behandelt, dat voor thans gevestigde tandartsen een belangrijke en noodzakelijke aanvulling betekent van hun eens verworven kennis. Iedere practicus heeft wel geleerd, dat hij een blootliggende zenuw met de uiterste voorzichtigheid moet benaderen, maar voor velen zal het vruchtbaar zijn om meer te weten over de wijze, waarop een zenuwachtige patiënt of zelfs zenuwpatiënt benaderd moet worden. Wanneer wij bedenken, dat ongeveer 50% van onze patiënten aan een of andere vorm van neurose lijdt, dan wordt het begrijpelijk, dat wij in de opzet van een behandelingsplan onze patiënten dikwijls zeer behoedzaam psychisch moeten „sonderen” en dat ook het „aanboren” van de financiële consequenties met de nodige omzichtigheid moet geschieden. Het is in de loop der tijden wel duidelijk geworden, dat wij geen tanden, kiezen en monden behandelen, maar levende mensen met alle mogelijke psychische conflicten, spanningen en verdrongen complexen. Wij werken aan mensen, zij het dan ook op een beperkt

arbeidsterrein, die aan phobieën en tics lijden, aan melancholikers, schizofrenen, querulanten en mensen met diep verdrongen angstcomplexen. Evenmin als een pulpitis is het mogelijk om angst en tegenzin in een tandheelkundige behandeling zonder een grondige kennis van zaken weg te redeneren. Met deze kennis is het dikwijls mogelijk om door suggestieve beïnvloeding van de patiënt veel te bereiken, vooral bij kinderen. Een neurotisch kind is bijzonder gevoelig voor lichamelijke traumata. In dergelijke gevallen kan een oorvijg een langdurige neurotische doofheid ten gevolge hebben. Bovendien moet bij kinderen met een angst-neurose alles vermeden worden wat het angstcomplex zou kunnen versterken. Natuurlijk is onze praktijkkamer geen opvoedingsinstituut voor verwaarloosde kinderen, maar toch kan met paedagogisch en psychologisch inzicht veel bereikt worden. Dit inzicht is ook noodzakelijk, wanneer het er om gaat of de moeder al dan niet bij de behandeling aanwezig zal zijn. Een vaste lijn is hierin niet te volgen en de beslissing is afhankelijk van diverse omstandigheden. Nu eens zal het beter zijn om de moeder tot bondgenoot te maken en bij de behandeling toe te laten dan weer is het gewenst om haar thuis of in de wachtkamer te laten. Alleen psychologisch inzicht kan hier een juiste beslissing doen nemen.

Het hoofdstuk over „praktische psychologie in de kindertandheelkunde” is niet erg sterk. Aardige en ook waardevolle gegevens bevat het onderwerp: „psychologische problemen in de prothetische behandeling”.

Belangrijk acht ik het, dat ook in dit werk nogmaals in een afzonderlijk artikel gewezen wordt op de psycho-somatische achtergrond van paradentopathieën. Het laatste hoofdstuk geeft een korte beschouwing over de psychologische motieven, die leiden tot de tandheelkundige beroepskeuze.

Voor hen, die in deze materie thuis zijn bevat dit werkje weinig nieuwe gegevens. Het is geen studieboek en kondigt zich als zodanig ook niet aan. Maar voor de algemeen-practicus, die zich in korte tijd oriënterend en inleidend voor dit onderwerp wil interesseren betekent het een waardevolle aanwinst van zijn bibliotheek.

November 1952

R. W. Broekman

Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde in Vorträgen. Heft I. *Die schwierige Zahntfernung*. Carl Hanser Verlag, München 1950.

In dit werk wordt het probleem van de moeilijke extractie van vele zijden benaderd. Het is een volledig verslag van een serie voordrachten, gehouden in 1949 te Bonn, door de meest vooraanstaande kaakchirurgen (op een enkeling na voornamelijk uit Duitsland), die ieder voor zich een bepaald aspect van de moeilijke extractie onder de loupe namen, en daarna in een interessante discussie hun standpunten verdedigden.

Van de vele onderwerpen die ter sprake kwamen, verdienen sommige bijzondere belangstelling. Dit zijn m.i.: De normale en pathologische anatomie der alveolus (Euler), Infectie der extractiewond (Meyer), Derde-molaar extractie (Hammer), Oorzaak en bestrijding van nabloedingen (Lindemann) en Chemotherapeutica en antibiotica (Ott, Bern). Ook werden o.m. anaesthesie en narcose uitvoerig besproken.

Bij de discussie kwamen vooral meningsverschillen naar voren over de narcose (Thyrvonin), de bestrijding van napijn, en het probleem: in een acuut ontstoken gebied dadelijk extraheren of niet.

Daar het probleem der gecompliceerde extractie er een is, waarmee iedere practicus zich dagelijks geconfronteerd ziet, en het hier behandeld wordt op een wijze, die wat degelijkheid betreft weinig te wensen overlaat, verdient dit werk grote belangstelling.

J. E. Gieskes

Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde in Vorträgen. Heft 7. *Die Kiefererweiterung*. 170 Seiten mit 147 Abbildungen. 18 D.M.

Bovengenoemd werkje is de publicatie van de voordrachten en discussies over dit onderwerp gehouden op de vergadering van de „Deutsche Gesellschaft für Kieferorthopaedie” in October 1949 in Bonn.

Niet minder dan 16 sprekers hebben hierover hunne mening gegeven, onder hen: K o r k h a u s, A. M. S c h w a r z, de C o s t e r, D r e y f u s, B a l t e r s, H o t z en H o f f e r en een reeks van vooraanstaande Duitse orthodontisten.

Een gelukkige gedachte was ook om de discussies op te nemen, zodat men in dit boekje op zeer onderhoudende wijze geïnformeerd wordt over hetgeen thans op het gebied der expansie en extractie leeft.

Met Duitse Gründlichkeit is het vraagstuk verdeeld in I. de genese en morphologie der kaakvernaauwing; II. de vraag of een verwijding van kaak en verhemelte in de zin van een beïnvloeding van de apikale basis mogelijk is; III. de vraag of er verschil bestaat in de resultaten van de verschillende methoden; IV. de vraag hoe de indicatie moet zijn bij de extractie therapie volgens K j e l l g r e n en H o t z; V. de vraag welke mogelijkheden er bestaan voor de behandeling van de kaakvernaauwing op sociaal-tandheelkundig terrein?

Bij I. werd gewezen op de vaak voorkomende discongruentie tussen groei van kaken en tanden, het verschil tussen „Zahnalter” en „Knochenalter”, te constateren onder meer door de Coster’s methode van de Röntgenfoto van de hand.

Bij II. wijst de schrijver op het belang van een goede neusademhaling. H o t z betoogt, dat de expansie vaak goede gevolgen heeft, vaak ook mislukkingen geeft. K o r k h a u s meent de mogelijkheid van een expansie met inbegrip van de apicale basis te moeten bevestigen; door anderen wordt dit pertinent ontkend.

Dr. T r e v e r t wijst op het succes in vele gevallen van het openen van de verhemeltenaad, waarvan zij frappante resultaten gezien heeft. D r e y f u s meent dat de groei een veel grotere rol speelt dan de functie.

Bij III. is men het er vrijwel over eens, dat de biologische methode, d.w.z. apparatuur, die vrije beweging der elementen toestaat, de voorkeur verdient boven de mechanische methode.

Bij IV. komen de verkeerde gewoonten, met name die welke mondademhaling ten gevolge hebben en de kwestie der tijdige extractie der melkelementen ter sprake, benevens de noodzaak in bepaalde gevallen blijvende elementen te verwijderen.

Men kan hier vooral H o t z en S c h w a r z bijvallen als zij opmerken, dat de extractie-vraag in de orthodontie vermoedelijk de moeilijkste is en dat hier van de „de Hogeschool der Kaakorthopaedie” gesproken kan worden, die alleen in handen van geroutineerde experts gelegd behoort te worden.

Ten slotte wordt betoogd, dat alleen de eenvoudigste methoden zin hebben in de sociale orthodontie; dat hier spieroefeningen en inslijpen al een grote rol kunnen spelen en dat in het algemeen naast de prophylaxe de losse apparatuur de eenvoudigste mogelijkheden biedt.

Referent kan dit werkje ten zeerste aanbevelen aan allen, die zich met orthodontie bezig houden.

N o r d

U l f P o s s e l t: *Studies in the mobility of the human mandible*. Supplement van de Acta Odontologica Scandinavica 1952. 142 pag.

Nadat de bewegingen van de onderkaak een tijdlang in het brandpunt van de belangstelling van talrijke onderzoekers hadden gestaan, scheen plotseling de interesse voor dit onderwerp in professionele kringen te verflauwen.

De laatste tijd echter is een kentering in deze negatieve houding merkbaar, gezien de vrij talrijke publicaties, die momenteel onze aandacht vragen. Dit stemt temeer tot verheugenis, daar ondanks anders klinkende geluiden het vraagstuk van de analyse van de bewegende onderkaak nog geenszins is opgelost. En wanneer de oplossing van dit probleem op een zo degelijke en methodologisch verantwoorde wijze wordt benaderd als door P o s s e l t in dit fraai uitgevoerde boekje wordt gedaan, dan kunnen wij de schrijver alleen maar dankbaar zijn.

Zeër welbewust stelde de auteur zich een beperkt doel. Hij onderzocht de bewegingscapaciteit van de onderkaak, hoofdzakelijk in het sagittale vlak; hij stelde de invloed van verschillende factoren op de geretruerde en de physiologische posities van de mandibula vast, en ten slotte bepaalde hij de onderlinge relaties die in het sagittale vlak bestaan tussen de zg. contact positie (d.i. de stand van de onderkaak, waarbij contact optreedt tussen boven- en onderelementen), de rustpositie en de intercuspidale stand, waaronder de schrijver de intermaxillaire relatie verstaat, bij volledige interdigittatie der knobbels.

Wat de registratie-methoden betreft, bediende P o s s e l t zich van de grafische en radiografische methode, soms van combinaties van beide.

Het zou te ver voeren, de conclusies die de auteur uit zijn statistisch bewerkt materiaal trekt, hier weer te geven.

Uiteraard werpt dit werk ook vragen op, o.a. deze: of het aantal onderzochte personen groot genoeg is om de door de auteur vermelde, overigens gereserveerde, conclusies te rechtvaardigen en of langs grafische weg verkregen registraties, speciaal in het sagittale vlak, voldoende betrouwbaar zijn.

De schrijver geeft in deze studie blijk, over een grote literatuurkennis te beschikken; toch mist recensent node de vermelding van enige recente publicaties in de overigens uitgebreide literatuurlijst.

Al met al een boek, dat ieder, die belangstelling voor het behandelde onderwerp heeft, van harte zij aanbevolen.

A. A. D. D e r k s e n

Tandartsengids 1952—1953 voor de leden van de Ned. Mij tot bevordering der Tandheelkunde. 300 blz.

Verschenen is de nieuwe uitgave van wat vóór de bevrijding, „Tandheelkundig Jaarboekje” was geheten. Dit rood gejaaste boekje had in de loop der jaren een voor het doel vrijwel volmaakte indeling en uitvoering verkregen.

Na de oorlog, toen alles aan verandering werd onderworpen, ontging ook het Jaarboekje dat lot niet, al zal niemand beweren, dat de daarmee verbonden inhoudswijziging als een verbetering kon worden aangemerkt.

Het stemt tot voldoening dat de beproefde alfabetische volgorde van de adreslijst weder los is gemaakt van de voor niet-ingewijden duistere afdelingsgrenzen en een snelle raadpleging niet meer in lichte ergernis behoeft te ontfaan. Het rode omslag symboliseert a.h.w. de terugkeer tot de beproefde opzet uit het verleden.

Het lijdt geen twijfel of deze nieuwe weerspiegeling van de huidige situatie der tandheelkundige samenleving, waarnaar met verlangen werd uitgezien, zal in haar hoedanigheid van veelzijdige en nuttige bron van informatie een tijd van naartoe bestudering tegemoet gaan. Hetgeen deze *Tandartsengids* in alle opzichten waard is.

Ook de typografische verzorging verdient lof.

P. H. B u i s m a n